

بسمه تعالی
اداره کل پزشکی قانونی استان تهران

تاریخ: ۹۲/۴/۹

شماره: ۲۹۷۹۴

پیوست:

جناب آقای دکتر سیدسجاد رضوی

مدیرکل محترم دفتر نظارت و اعتبار بخشی امور درمان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

سلام و علیکم

بسمه تعالی
اداره کل پزشکی قانونی استان تهران
تاریخ: ۹۲/۴/۹
شماره: ۲۹۷۹۴

احتراماً، عطف به نامه شماره ۴۰۲/۹۷۷ مورخ ۹۲/۳/۲۹ باستحضار می‌رساند بر اساس قانون مجازات اسلامی (مواد ۴۹۵ و ۴۹۶ و ۴۹۷) که اخیراً تصویب و اجرا شده است نقش برائت نامه تغییر یافته است. بر اساس مواد ۳۲۱ و ۳۲۲ قانون مجازات اسلامی قبلی، چنانچه اقدامات پزشک مطابق موازین علمی بوده لیکن از بیمار یا ولی او برائت نامه اخذ نکرده باشد ضامن پرداخت خسارت وارده به بیمار می‌باشد لیکن در ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی جدید در صورت بروز خسارت و عوارض، چنانچه اقدامات پزشک مطابق موازین علمی و قانونی باشد (حتی در صورت عدم اخذ برائت نامه) نیز ضامن نیست و به این ترتیب عملاً ضرورت اخذ برائت حذف شده و فقط پزشک باید اقدامات درمانی خود را بطور صحیح انجام داده باشد و عدم اطلاع بیمار یا ولی وی از بروز عوارض و مشکلات احتمالی (که حین اقدامات درمانی صحیح و علمی رخ داده است) هیچ مشکل قانونی برای پزشک و کادر درمانی ایجاد نمی‌کند.

در قانون قبلی و فعلی همچنان به موضوع رضایت بیمار در درمان پرداخته و اصولاً انجام اقدامات تشخیصی و درمانی بدون رضایت بیمار عملاً فاقد وجهت اخلاقی و قانونی بوده و می‌تواند زمینه ساز بسیاری مشکلات حقوقی و حتی کیفری باشد لیکن در این رابطه توضیحات ذیل ضروری است: دلیل و بنیان اخذ رضایت توسط پزشک معالج عملاً به خاطر این است که با ایجاد ارتباط عاطفی و کلامی، حس اعتماد بین بیمار و پزشک برقرار شده و در هنگام تماس بیمار و پزشک بسیاری سوالات و ابهامات، مطرح شده که این ابهامات در صورت عدم رفع شدن، می‌تواند زمینه ساز بسیاری شکایات گردد و بنابراین لازم است که در هنگام پذیرش و شروع اقدامات درمانی و تشخیصی با بیان توضیحات شفاف و روشن توسط پزشک معالج، بیمار از روند اقدامات درمانی آگاه شود. در حالیکه عملاً بدلیل کمبود وقت پزشکان معالج، عملاً ارتباطی بین بیمار و پزشک برقرار نشده و بیماران بدون آگاهی کامل از روند درمان، تحت اقدامات اجباری قرار گرفته و این موضوع می‌تواند پایه ساز اصلی شکایت از همکاران شود. این توضیح ضروری است که متأسفانه در حال حاضر اخذ رضایت و برائت یا توسط بخش پذیرش (که عملاً فاقد صلاحیت علمی و عملی است) انجام شده و یا آنکه توسط پزشکان دیگری بجز پزشکان معالج (به خصوص پزشکان قانونی) انجام گیرد که با توجه به توضیحات فوق و مواد قانونی مشخص می‌شود که اخذ رضایت و برائت قابل واگذاری به غیر از پزشک معالج نیست، زیرا تعیین plan درمانی و عوارض احتمالی فقط در حیطه تخصص و تجربه پزشک معالج است. / ی

دکتر غلامعلی جعفری
رئیس اداره کمیسیونهای پزشکی قانونی استان تهران
استان تهران
تلفن: ۱۸۹۸-۱۶۶۵

جناب آقای دکتر شجاعی
رئیس محترم سازمان پزشکی قانونی کشور

موضوع : استعلام در خصوص اصلاحیه ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی مبنی بر اخذ رضایت و برائت توسط پزشکان
سلام علیکم

با صلوات بر محمد و آل محمد و تقدیم احترام به استحضار می رساند : دانشگاههای علوم پزشکی کشور طی مکاتبات متعدد در خصوص وجاهت قانونی اخذ رضایت از بیماران قبل از انجام اقدامات درمانی ونحوه اجرای آن ، خواستار تعیین تکلیف در این مورد می باشند و با عنایت به مفاد نامه شماره ۲۹۷/۹۲/الف مورخ ۹۲/۴/۹ سازمان پزشکی قانونی، (تصویر پیوست) درخصوص اصلاحیه ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی درنامه مزبور ،خواهشمند است دستور فرمایید نظرات کارشناسی مطروحه در مورد اخذ رضایت و برائت توسط پزشکان ، ونقش پزشکان محترم متخصص پزشکی قانونی با وضوح بیشتر جهت بهره برداری و ابلاغ به دانشگاهها ارسال گردد .
تسریع در ارسال نظریه ارشادی موجب مزید امتنان می باشد

دکتر سید سجاد رضوی
مدیر کل دفتر نظارت
و اعتبار بخشی امور درمان

تاریخ: 1392/08/05
شماره: 78984/پ
پیوست:

حاضر
حاضر
حاضر

جناب آقای دکتر سید سجاد رضوی
مدیر کل محترم دفتر نظارت و اعتبار بخشی امور درمان

سلام علیکم

با سلام و صلوات بر محمد و آل محمد (ص) احتراماً بازگشت به نامه شماره ۴۰۲/۲۱۸۹ مورخ ۹۲/۶/۱۹ در خصوص موضوع رضایت و برائت مراتب ذیل به حضورتان تقدیم می گردد:

۱- اخذ رضایت از بیمار برای درمان به معنای اذن به مداخله پزشکی و انجام معالجه می باشد و به موجب قانون جهت آغاز اقدامات پزشکی ضروری است لذا پزشک معالج می بایستی از بیمار یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی رضایت اخذ نماید. این فرآیند در مراجعات سرپایی به مطب ها و مراکز درمانی بطور ضمنی یا شفاهی صورت گرفته و در موارد بستری در مراکز درمانی جهت مستندسازی در پرونده بالینی بطور کتبی انجام می گیرد.

قانون مجازات اسلامی در بند "ج" ماده ۱۵۸ به لزوم اخذ رضایت برای مستثنی شدن اقدامات جراحی و طبی از شمول مجازات تأکید دارد و صرفاً در موارد فوری اخذ رضایت را ضروری ندانسته است. گرچه در قانون مذکور پیرامون کیفیت و چگونگی اخذ رضایت توضیحی داده نشده ولی چنین استنباط می گردد که مقوله ی رضایت فرآیندی است فیما بین پزشک معالج و بیمار، فلذا بیمار پس از کسب آگاهی از چگونگی روند اقدامات تشخیصی و درمانی بطور آگاهانه اقدام به دادن رضایت به پزشک معالج می نماید.

۲- در قانون مجازات اسلامی قبلی هدف از اخذ برائت از بیمار، ابراه پزشک معالج نسبت به پیامدهای احتمالی اقدامات جراحی و طبی بوده و بر اساس موادی از آن (مواد ۶۰ و ۳۲۲) هرگونه عارضه متعاقب اقدامات جراحی یا طبی، موجب ضمان طیب معالج میگردید مگر با اخذ برائت از بیمار قبل از اقدام تشخیصی و درمانی.

اگرچه طبق ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ و همچنین تبصره ۱ این ماده، در صورت عدم قصور یا تقصیر پزشک در علم و عمل، علیرغم عدم اخذ برائت نامه از بیمار وی را ضامن نمی داند و به عبارت دیگر در صورت بروز عارضه متعاقب اقدامات جراحی یا طبی، پزشک معالج را تنها به شرط ارتکاب قصور یا تقصیر ضامن می داند ولی باتوجه به اینکه در ماده مذکور به

تاریخ:

شماره:

پیوست:

اخذ برائت از بیمار یا ولی وی اشاره شده است نمی توان برداشت نمود که اخذ برائت لازم نمی باشد. لذا اخذ برائت نامه همراه با رضایت نامه توصیه می شود.

۳- در انتها اضافه کردن این نکته ضروری است که رضایت و برائتی معتبر است که توسط پزشک معالج و بطور آزادانه و آگاهانه از بیمار و یا ولی بیمار (اعم از خاص و عام) که از اهلیت قانونی (بالغ، عاقل، رشید) برخوردار است اخذ گردد و با توجه به اینکه پزشک معالج آگاهی لازم از نحوه اقدامات و عوارض احتمالی دارد و در راستای منشور حقوق بیمار و برقراری ارتباط موثر بین بیمار و پزشک معالج ارجح است که رضایت و برائت توسط پزشک معالج وفق ضوابط وزارت بهداشت و درمان اخذ شود و ضرورتی برای اخذ رضایت و برائت توسط سایر افراد از جمله متخصصین پزشکی قانونی وجود ندارد.

دکتر سید امیرحسین مهدوی
معاون پزشکی و آزمایشگاهی سازمان